

فرهنگ سازی و مدیریت ترافیک شهری

نویسنده: مرتضی شریفی مقدم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگ سازی و مدیریت ترافیک شهری

تالیف:

مرتضی شریفی مقدم

انتشارات موجک

سرشناسه : شریفی مقدم، مرتضی، ۱۳۶۴ -

عنوان و نام پدیدآور : فرهنگ‌سازی و مدیریت ترافیک شهری / تالیف مرتضی شریفی مقدم.

مشخصات نشر : تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۲۳ ص.

شابک : ۰-۱۱-۰۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸، ۲۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : ترافیک شهری -- ایران -- برنامه‌ریزی

موضوع : City traffic -- Iran -- Planning

موضوع : حمل و نقل شهری -- ایران -- برنامه‌ریزی

موضوع : Urban transportation-- Iran-- Planning

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۴ ش ۹ الف / ۳۷۳ HE

رده بندی دیویی : ۳۶۳/۱۲۵

شماره کتابشناسی ملی : ۵۱۷۷۸۷۱

انتشارات موجک

تلگرام : ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش : ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۶ - ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۳ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳

ایمیل : mojakpublication@yahoo.com

سایت : www.mojak.ir

عنوان : فرهنگ‌سازی و مدیریت ترافیک شهری

تالیف : مرتضی شریفی مقدم

طراح جلد : سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری : ۱۲۳ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول : بهار ۱۳۹۷، تیراژ : ۵۰۰ جلد

قیمت : ۲۲۰۰۰۰ ریال، شابک : ۰-۱۱-۰۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	پیشگفتار .....
۳	فصل اول: مدیریت ترافیک شهری .....
۳	۱-۱ مقدمه .....
۶	۲-۱ مدیریت ترافیک شهری .....
۶	۱-۲-۱ ترافیک .....
۸	۲-۲-۱ اهداف مدیریت ترافیک شهری .....
۹	۳-۲-۱ روش‌های مدیریت ترافیک شهری .....
۹	۳-۱ مدیریت و تدابیر ایمنی کم هزینه در جاده‌ها .....
۹	۱-۳-۱ مدیریت سرعت و نصب سرعت گیر .....
۱۰	۲-۳-۱ استفاده از چراغ‌های روشن در هنگام روز توسط موتورسواران .....
۱۱	۳-۳-۱ ایمنی راه سازمان ملل .....
۱۱	۴-۳-۱ جنبش جامعه ایمن .....
۱۲	۵-۳-۱ جنبش مادران علیه رانندگان مست .....
۱۷	۴-۱ موانع و مشکلات ترافیکی و علل بروز آنها .....
۱۷	۱-۴-۱ افزایش جمعیت .....
۱۸	۲-۴-۱ وضعیت نابسامان وسائط نقلیه و افزایش بی‌رویه اتومبیل‌های شخصی .....
۱۸	۳-۴-۱ مشکلات ایمنی معابر در کشورهای در حال توسعه .....
۱۹	۴-۴-۱ تجربه‌هایی که باید از کشورهای صنعتی فرا گرفت .....

- ۲۱-۴-۵ روابط متقابل بین کاربری زمین، حمل و نقل و ایمنی معابر .....
- ۲۲-۴-۶ روش بررسی ایمنی معابر در طرح‌های پیشنهادی .....
- ۲۳-۵ تصادفات و ضرورت مدیریت ترافیک شهری .....
- ۲۴-۱-۵-۱ انواع آمار تصادفات .....
- ۲۵-۱-۵-۲ نگاهی به آمار تصادفات .....

فصل دوم: پیشینه مطالعاتی مدیریت ترافیک شهری ۲۹

- ۲۹-۱-۲ مقدمه .....
- ۳۰-۲-۲ مطالعات انجام شده در ایران .....
- ۴۱-۳-۲ مطالعات انجام شده در خارج از کشور .....

فصل سوم: روش‌های مدیریت ترافیک ۴۹

- ۴۹-۱-۳ مقدمه .....
- ۵۰-۲-۳ مفهوم مدیریت ترافیک شهری .....
- ۵۱-۳-۳ اهمیت موضوع مدیریت ترافیک شهری .....
- ۵۲-۴-۳ روش‌های مدیریت ترافیک شهری .....
- ۵۳-۵-۳ محدودیت ترافیکی .....
- ۵۳-۱-۵-۳ علل اعمال محدودیت‌های ترافیکی .....
- ۵۴-۲-۵-۳ اهداف اعمال محدودیت‌های ترافیکی .....
- ۵۵-۶-۳ اعمال قانون .....
- ۵۶-۷-۳ مدیریت اعمال قانون و فناوری جدید .....
- ۵۹-۸-۳ تعامل اجتماعی .....

فصل چهارم: اقدامات پیشگیرانه و مدیریت ترافیک ۶۳

- ۶۳-۱-۴ مقدمه .....

- ۲-۴ پیشگیری چیست؟ ۶۵
- ۳-۴ پلیس کیست؟ ۶۵
- ۴-۴ ناهنجاری چیست؟ ۶۶
- ۵-۴ انواع هنجارها ۶۶
- ۶-۴ ویژگی‌های اقدامات پیشگیرانه ۶۷
- ۷-۴ سطوح پیشگیری ۷۰
- ۱-۷-۴ پیشگیری اولیه ۷۰
- ۲-۷-۴ پیشگیری ثانویه ۷۰
- ۳-۷-۴ پیشگیری سطح سوم ۷۱
- ۸-۴ اهمیت پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی از دیدگاه اسلام ۷۱
- ۹-۴ مدیریت و نقش پلیس در پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی ۷۲
- ۱۰-۴ پلیس و مشارکت اجتماعی ۷۲
- ۱۱-۴ مدیریت در اعمال قانون ۷۳
- ۱۲-۴ مدیریت سرعت و کنترل یا نظارت بر تخلفات ۷۵
- ۱-۱۲-۴ سرعت غیرمجاز ۷۵
- ۲-۱۲-۴ عدم استفاده از کمربند ایمنی ۷۵
- ۳-۱۲-۴ عدم استفاده از کلاه ایمنی ۷۵
- ۴-۱۲-۴ استفاده از تلفن همراه هنگام رانندگی ۷۷
- ۵-۱۲-۴ عبور از چراغ قرمز ۷۷
- ۶-۱۲-۴ عدم رعایت فاصله طولی ۷۸
- ۷-۱۲-۴ اعمال مقررات در مورد مصرف الکل ۷۹
- ۱۳-۴ نقش پلیس و مدیریت جهانی بر ترافیک ۷۹
- ۱۴-۴ مدیریت و نقش جرمه و اعمال مقررات در رفتار ۸۰
- ۱۵-۴ اولویت‌بندی اعمال مقررات ترافیکی ۸۲
- ۱۶-۴ کنترل و نظارت اجتماعی ۸۳

- ۱۷-۴ نظریه عکس‌العمل اجتماعی ۸۶
- ۱۸-۴ رویکردهای شناسایی عوامل خطرزای سوانح تصادفی ۸۹
- ۱-۱۸-۴ رویکرد بهداشت عمومی ۸۹
- ۲-۱۸-۴ رویکرد سامانه ۹۲
- ۱۹-۴ اصول اساسی کنترل سوانح ترافیکی هادون ۹۴

فصل پنجم: آموزش، تبلیغات و فرهنگ ترافیک ۹۷

- ۱-۵ مقدمه ۹۷
- ۲-۵ نظریه آموزش و فرهنگ‌سازی ۹۸
- ۳-۵ نقش کارکردی آموزش در ساختار مدیریت فرهنگی ترافیک ۱۰۱
- ۴-۵ نقش کارکردی رسانه‌های جمعی در ساختار مدیریت فرهنگی ترافیک ۱۰۴
- ۵-۵ نقش آموزش و تبلیغات در جهت اصلاح فرهنگ ترافیک ۱۰۸
- ۱-۵-۵ آموزش مهارت به کودکان و عابران پیاده ۱۰۸
- ۲-۵-۵ آموزش رانندگان ۱۰۹
- ۳-۵-۵ آموزش پلیس ترافیک ۱۰۹
- ۴-۵-۵ آموزش و پرورش و ترافیک ۱۱۰
- ۵-۵-۵ نحوه آموزش ترافیک ۱۱۱
- ۶-۵ روش‌های ارتقای فرهنگ ترافیک ۱۱۲
- ۱-۶-۵ روند اجرایی شدن یک طرح ترافیکی ۱۱۳
- ۲-۶-۵ تهیه و تنظیم برنامه آموزشی ۱۱۵
- ۳-۶-۵ آموزش طرح‌های تهیه شده ۱۱۸
- ۴-۶-۵ اجرای طرح‌های مصوب ۱۲۰

منابع ۱۲۳

پیشگفتار

حوادث ترافیکی و تصادفات وسایل نقلیه از عوامل بسیار مهم مرگ و میر و صدمات جانی و مالی در دنیا بوده و آثار و تبعات سوء اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ناشی از آن جوامع را به شدت مورد تهدید، صدمه و آسیب قرار داده است. فناوری و پیشرفت علوم مختلف خصوصاً در صنایع خودروسازی در عصر حاضر رشد حیرت‌آوری داشته و موجب پیرایش نسل جدیدی از خودروها گردیده و فاصله بسیار زیادی با تولیدات قبلی ایجاد شده است. این پیشرفت و فناوری نوین تحول عظیمی در صنعت خودروسازی بوجود آورده است.

از طرفی با اختراع اولین خودرو مجهز به موتور احتراق و داخلی (در سال ۱۸۸۵، میلادی توسط کارل فریدریش بنز) همزاد شوم و ویرانگر آن (تصادف) تیز پا به عرصه وجود گذاشت و همپای افزایش کمی و کیفی وسایل نقلیه، میزان سوانح رانندگی نیز فزونی گرفت، به طوری که میزان تلفات حوادث رانندگی از آغاز اختراع خودرو تاکنون به قربانیان جنگ‌های جهان در همین مدت مساوی بوده است. ابعاد این سوانح در دهه‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های بشر تبدیل شده است. اگرچه راه، وسیله‌نقلیه، قوانین، جریمه، تنبیه و ... در کاهش سوانح تا حدودی مؤثر بوده‌اند اما تأثیر آموزش و آگاهی دادن به مردم از راه‌های مختلف مانند کتاب، نشریات، رسانه‌های جمعی و کلاس‌های آموزشی، غیرقابل انکار می‌باشد. افرادی که رانندگی را امری ساده می‌پندارند و تصور می‌کنند بدون آموزش می‌توانند ایمن رانندگی کنند باید بدانند که قوانین و نکات ایمنی در رانندگی به رایگان به دست نیامده و حاصل تجارب هزاران ساعت کار کارشناسی نخبگان و کارشناسان صنعت خودرو و فعالان در پلیس، رانندگی بی‌خطر را برای ما به ارمغان آورده است. در حال حاضر بیش از ۶۵۰ میلیون دستگاه خودرو در جهان وجود دارد و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۰ میلادی چین به تنهایی دارای ۲۵۰ میلیون دستگاه خودرو شود و با عنایت به تولید سالانه ۶۵ تا ۸۰ میلیون دستگاه خودرو و تعداد خودروهای تولیدی تا ۱۵ سال آینده از مرز یک میلیارد دستگاه فراتر رود و این در حالی است که تعداد خودرو در کشورمان نیز از سال ۲۰۰۰ میلادی بدین سو ۳ برابر شده

است. این افزایش تولید با توجه به اینکه بیش از ۹۰ درصد سفرها در کشور، سفرهای جاده‌ای می‌باشد، بر نگرانی‌ها و مشکلات ترافیک می‌افزاید، ایرانی‌ها ۷ برابر اروپائیان سفر می‌کنند و این در حالی است که از ۱۸۰ هزار کیلومتر جاده در کشورها تنها ۴ درصد آزادراه و بزرگراه هستند و سطح آموزش رانندگان در کشور بسیار پایین است. بررسی آمارها نشان می‌دهد در سال ۸۳ تعداد کشته‌های تصادف به ازای هر ۱۰ هزار وسیله حدود ۳۹ نفر بود که این روند در سال ۷۸ با بیش از ۵۰ برابر کاهش به ۲۲ نفر رسیده است، در سال ۸۳ به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت ۳۸ نفر کشته شده‌اند. این رقم در سال ۸۷ به ۳۲ نفر کاهش یافته است. این کاهش در اثر انجام اقدام علمی میسر شده است، علی‌هذا فاصله زیادی با کشورهایی همچون ترکیه در کاهش تصادفات داریم که برنامه‌ریزی و مدیریت لازم را در این خصوص می‌طلبد.

در این کتاب، فرهنگ‌سازی بعنوان عامل موثر در مدیریت ترافیک شهری، مطرح می‌گردد. کتاب شامل پنج فصل است که در فصل اول به بررسی مدیریت ترافیک شهری می‌پردازیم و در فصل دوم، پیشینه مطالعاتی مدیریت ترافیک شهری مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل سوم کتاب نیز به بررسی روش‌های مدیریت ترافیک شهری می‌پردازد. در فصل چهارم به بررسی اقدامات پیشگیرانه و مدیریت ترافیک شهری می‌پردازیم و در پایان و در فصل پنجم این کتاب، آموزش، تبلیغات و فرهنگ ترافیک، ارائه می‌گردد.

مرتضی شریفی مقدم

بهار ۱۳۹۷

حوادث ترافیکی و تصادفات وسایل نقلیه از عوامل بسیار مهم مرگ و میر و صدمات جانی و مالی در دنیا بوده و آثار و تبعات سوء اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ناشی از آن جوامع را به شدت مورد تهدید، صدمه و آسیب قرار داده است.

افزایش کمی و کیفی وسایل نقلیه، میزان سوانح رانندگی نیز فزونی گرفت، به طوری که میزان تلفات حوادث رانندگی از آغاز اختراع خودرو تاکنون به قربانیان جنگ‌های جهان در همین مدت مساوی بوده است. ابعاد این سوانح در دهه‌های اخیر به یکی از مهم ترین دغدغه‌های بشر تبدیل شده است. در این کتاب، فرهنگ سازی بعنوان عامل موثر در مدیریت ترافیک شهری، مطرح می‌گردد.